

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 173/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ruoan hinnan ja peruselinkustannusten kallistumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Terhi Koulumiehen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 173/2022 vp:

Miten hallitus varmistaa, ettei suomalaisten kotitalouksien ostovoima heikkene liikaa ja toisaalta, että etenkin kotimaiseen tuotantoon kohdistuva kulutuskysyntä ylläpitää talouselämää ja

miten turvataan esimerkiksi suomalainen ruoan ja energian tuotanto, joiden merkitys korostuu tässä kriisitilanteessa entisestään?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kotitalouksien ostovoimaa, ja sitä kautta kulutuskysyntää, lisäävät työllisyyden parantuminen sekä ansiotason ja sosiaalietuuksien nousu. Ostovoimaa vähentävät maksettujen verojen ja sosiaalimaksujen kasvu sekä kuluttajahintojen nousu.

Tällä hetkellä kuluttajahintojen nousu on nopeaa, mikä johtuu varsinkin energian ja polttoainesten kallistumisesta. Sosiaalietuuksien indeksisidonnaisuus kuitenkin estää ostovoiman heikkene-
misen etuuksiensaajien osalta, etenkin jos indeksikorotukset tehdään nopeutetulla aikataululla, kuten hallitus on päättänyt.

Ansiotason nousu ei tänä vuonna pysty täysimääräisesti kompensoimaan kuluttajahintojen nousua, joten palkansaajien osalta työllisyyden kehitys ratkaisee ostovoiman ja kulutuskysynnän suunnan. Jos työllisyys kasvaa, myös palkansaajien ostovoima kasvaa tai vähintään pysyy ennallaan. Mikäli työllisyys kääntyy laskuun, voi palkansaajien ostovoima heikentyä.

Kuluttajien ostovoiman tukeminen ylimääräisillä tukitoimilla on rahoitettava joko veroja nostamalla tai ottamalla lisää velkaa. Verojen nosto heikentää ostovoimaa sekä suoraan, maksettujen verojen kautta, että välillisesti heikentyvän työllisyyskehityksen kautta. Velanotto siirtää verojen noston ja sen ostovoimaa heikentävän vaikutuksen ajankohdan tuleville vuosille. Ylimääräisten tukitoimien nettovaikutus ostovoimaan on siten pitkällä aikavälillä pieni.

Ruoan hinta on vuoden ensimmäisinä kuukausina noussut viime vuotta korkeammalle tasolle. Selkeämmin ruoan hinta alkoi nousta vuodenvaihteessa. Taustalla on sekä energiakustannuksissa että maatalouden tuottajahinnoissa tapahtunut nousu. Useat tutkimuslaitokset ovat ennustaneet ruoan hinnan olevan nousussa kuluvan vuoden aikana.

Ukrainan viljan viennin kannalta keskeiset merikuljetukset ovat pysähdyksissä. Osaltaan tilanetta on korvattu lisäämällä rautateitse tapahtuvia kuljetuksia, mutta luonnollisesti rautateitse on mahdollisuus kuljettaa vain osa meritse kuljettavasta määrästä.

EU:n Venäjälle asettamat pakotteet vaikuttavat todennäköisesti negatiivisella tavalla Suomen talouteen. Voidaan arvioida, että tilanne tulee heijastumaan myös yksittäisten kansalaisten taloudelliseen tilanteeseen. Julkisin varoin ei voida täysin estää mahdollisia talouden heikkenemisen vaikutuksia. Toisaalta Venäjälle asetetut pakotteet on nähty monella tapaa välttämättöminä.

Maataloustuotannon kannattavuus on perusedellytys kotimaisen tuotannon jatkuvuudelle. Viljelijätukia on viime vuosina maksettu maataloudelle noin 1,7-1,8 miljardia euroa vuodessa. Vuotuisien viljelijätukien maksamisella voidaan osaltaan taata maatalouden peruskannattavuutta ja tuotannon jatkuvuutta normaaliolosuhteissa sekä luoda viljelijöille tukiverkko äkillisten markkinamuutosten varalle. Maatalouden pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä ja tuottavuutta on kehitetty maatalouden rakennetoimilla, joita ovat investointituet ja nuorten viljelijöiden aloitustuki.

Maataloudessa on käynnissä akuutti kustannuskriisi, joka on alkanut syksyllä 2021. Helmikuussa Venäjän hyökättyä Ukrainaan tilanne muuttui maataloudessa vielä aiempaa vaikeammaksi. Eriytyisen paha tilanne on kotieläintuotantoa harjoittavilla tiloilla, joissa tuottajahintojen nousu on kattanut vain osan kustannusten noususta. Maatalouden tuotantomääriin kriisi ei kuitenkaan ole vielä merkittäväällä tavalla vaikuttanut.

Ukrainan sota vaikuttaa merkittävästi maatalouden toimintaympäristöön. Sodan seurauksena esimerkiksi Euroopan energiamarkkinoilla on suurta epävarmuutta sekä hinnan että saatavuuden osalta. Lisäksi lannoitteiden hinnat ovat nousseet ennätyslukemiin. Hallitus on laatinut tässä poikkeuksellisessa tilanteessa yhteensä yli 300 miljoonan euron suuruisen tukikokonaisuuden maataloudelle eli maatalouden ns. huoltovarmuuspaketin. Lisäksi Suomi on saamassa hieman vajaa seitsemän miljoonaa euroa lisärahoitusta EU:lta.

Huoltovarmuuspaketin avulla tuetaan maatalouden toimintaedellytyksiä sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä. Huoltovarmuuspaketin lyhyen aikavälin toimenpiteiden tavoitteena on helpottaa akuuttia sodan aiheuttamaa kustannuskriisiä parantamalla tilojen maksuvalmiutta. Lyhyen aikavälin toimenpiteitä ovat maatalouden energiaveron palautuksen kertaluontoinen korotus (45 milj. euroa), sika- ja siipikarjatalouden lisätuki (42 milj. euroa), luonnonhaittakorvauksen lisärahoitus (120 milj. euroa) sekä porotalouden ja kalatalouden lisärahoitus (6 milj. euroa). Nopeat tukitoimet maksetaan ruoantuottajille vuoden 2022 aikana.

Pitkän aikavälin toimenpiteiden tavoitteena on lisätä tilojen omavaraisuutta, vähentää riippuvuutta fossiilisista valmisteista ja energiasta sekä vähentää kustannusten nousupaineita. Pitkän aikavälin toimenpiteitä ovat investointituki vaihtoehtoisiin energianlähteisiin ja muihin huoltovarmuuteen liittyviin investointeihin (28 milj. euroa), varautuminen tilojen maksuvalmiuslainojen myöntövaltuuksien kasvuun ja Maatilatalouden kehittämisrahasto Makeran takausvastuiden lisääntymiseen (7 milj. euroa), tuki kierrätysravinneinvestointeihin (14,5 milj. euroa), kosteikkoviljelyn edistäminen (30 milj. euroa), ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman lisärahoitus (9 milj. euroa), investointituki mm. ravinteiden talteenoton kehittyneisiin teknologioihin (25 milj. euroa) sekä lisärahoitus Ruokaviraston tietojärjestelmiin (3,5 milj. euroa vuosina 2022-2023).

Helsingissä 26.4.2022

Valtiovarainministeri Annika Saarikko